

"САЛИКАН ПИАЛЖЕ" КНИГА ПРЕЗЕНТАЦИЙ ЭРТЕН

Унчо книгагудо пелен верланыше «Күдыронтыр» ўдырамаш клуб 2010 ийыште шочын. Тышке тылзе еда 25 ўдырамаш погынат. Нуно книгаг, газетым лудыт, кидпашам ыштат, у кочкыш рецепт дене ваш-ваш палдарат, сылне марий мурым муралтат, тыгак түрлө меропрятийлаштат шке мастарлыкштым ончыклат. «Күдыронтыр» клубым книгагудо вуйлатыше Лидия Геннадиевна Ямнеева вўда.

19 майыште нине чулым ўдырамаш-влак уна-влакым кинде-шинчал дене вашлийыч: писатель Александр Петров (кўшыл снимкыште) «Саликан пиалже» книга презентацийым эртараш миен.

Сергей Николаевын пьесыж почеш шындыме спектакль Эчук ден Саликан бурлакыш кайымышт дене пыта. Александр Петровын романже тўн герой-влакын илыш корныштым умбакыже шуя. Салика ден Эчуклан ялыш толаш ок лий: Саликам Ози Кузи ден ватыже вурсен-туманлен пытарат, а Эчукым урядник Сармаев арестоватлаш толын. Бурлак паша пытымеке, вўд шогалмеке, нуно Озангышке каят, тушто пашам муыт. Но рушарня пазарыште, Саликалан мотор пальтом налмек, Эчук ден Салика ваш-ваш йомдарат.

Лудшо-влак авторлан шуко йодышым ямдыленгыт: марий батальонжо чынак лийын улмаш мо? Элмемед НКВД пашаен лийын? Кузе туге Салика Озан губернаторын ўдыржў лийын да тулеч моло...

«Саликан пиалже» пеш куштылго, сылне марий йылме дене возалтын, исторический фактым сылнымут дене вўдылын, онай ойсавыртыш-влакым кучылтын, автор лудшо-влаклан «тамле» произведенийым темла.

– Тиде романым лу ий ончыч шоныдымын-вучыдымын возаш тўнгалынам, – каласкала Александр Петров. Мўнгыштў шинчмек, война нерген книгаг лудам, фашист-влак нерген, нимогай Салика да монь уке. Кенета вуйышкем пуйто ведра гыч опгалыч: чумыр канва, йошкар чиян сюжет линий, вуйышкем чожпурен шинчыч. Мо тиде тыгай, кў, молан

колтен? Шоналтышым да кагаз лаштык ден ручкам налым, вашкерак возаш пижым. 5-6 странице лекте. Иканаште возен от шукто гын, йомеш. Эрлашыжымак «Саликам» умбакыже шуен, пьесым возаш тўнгалым. Лудышт манын тыршенам. Возымем годым мыйын кок задаче шоген: иктыже – сылнымут произведений, кокымшыжо – просветительский паша. Марий калыкын икымше погынжым кузе эртареныт, могай йодышым канашеныт, могай пунчалым луктыныт, марий ушем-шамыч кузе шочыныт, марий калык кузе илен – романыште персонаж-влак гоч ончыктен пуэнам. Действий 1915 ийыште тўналеш да 1932 ий дене пыта.

Романыште Саликан, Эчукын, Чопайын, вакшоза Ози Кузин, ялысе торговой ен Полат Акпайын, урядник Сармаевын да икмыняр моло персонажын образышт гоч граждан сар годсо, тыгак Совет властым да Марий автономийым ыштыме пагытысе марий калыкын илышыж нерген ойлалтеш. Архивласе да интернетысе материал-влакын полшымышт дене тиде роман гоч автор лудшо енлан тымарте палыдыме ятыр исто-

Книга презентаций годым

рический факт нерген каласкала. Кугу вер граждан сар жапыште марий батальонын эрвел фронтышто белочех-шамыч ваштареш лўддымын кредалмыжлан ойырлалтын. Тыгак марий калыкын национальный толкынжым виандыме пагытымат, Пўрў олаште марий калыкын икымше погынжым эртарымымат, марий

тўня мучко «Марий ушем» организаций-влакым ыштыме пашамат, «Ўжара» ден «Йошкар кече» газет редакций-шамычын марий мер-политике толкынышто тыршымыштымат раш сўретлен ончыктым.

Авторын шомакше почеш, книгаште кызытсе саманыште марий калыкым ончык вианден колтышо политик-влакат икмыняр образ гоч ончыкталтыныт, лудыда гын, тидым шижыда. Икманаш, книга пеш онай – налза, лудса, книгагудыш коштса. Ме огыл гын, марий йылмынам да калыкнам кў аралаш тўналеш?

«Саликан пиалже» роман школлаسه кугурак класслаште тунемше-шамычлан, студент-влаклан да марий калыкын виандыме корныжым шымлаш йўраты-

ше-влакланат лудаш темлалтеш. Книгам Марий Эл Республикын «2013–2025 ийласе жаплан Марий Эл Республикын кугыжаныш национальный политикыже» кугыжаныш программыж почеш савыктыме.

Маргарита СЕМЁНОВА,
Морко книгагудо системын вуйлатышыже